

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ І ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ЦІЛОМУ

СУХОВОЛЕЦЬ Уляна Андріївна - магістр правознавства Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка

УДК 343.57

Предлагается анализ исследований понятия государственной политики в сфере противодействия незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ, определение ее содержания и основных принципов согласно действующего отечественного законодательства. Дано определение самого понятия государственной политики, выделено средства, которые влияют на ее результативность. Очерчено сложности в реализации возможностей государственного аппарата и условия, при которых их можно избежать. Автор работы перечисляет вопросы, которые могут стать материалом для следующих исследований.

Ключові слова: державна політика, наркотичні засоби, психотропні речовини, протидія незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин.

Постановка проблеми

Наркоманія як хвороба і незаконний обіг наркотичних засобів належать до глобальних проблем сучасності. Цим явищам притаманний високий ступінь суспільної небезпечності, зумовлений тяжкими наслідками не тільки для здоров'я конкретної особи, а й для здоров'я населення, економіки, для кожної окремої сім'ї та суспільства в цілому. Сьогодні фахівці не вагаються щодо оцінки ситуації в Україні: набуло досить широкого розповсюдження немедичне вживання наркотичних засобів і психотропних речовин; маємо свою сировинну базу; є належний попит з боку споживачів і достатня пропозиція з боку постачальників; функціонує кримі-

нальний ринок наркотиків на рівні організованих злочинних угруповань, наркомафії.

Сьогодні в усіх сферах суспільного життя гостро відчувається необхідність у коректній, зваженій та науково обґрунтованій державній політиці. Складною проблемою, що потребує нагального розв'язання, є і питання реального механізму провадження державно-політичних рішень. Необхідним є усвідомлення суспільством безперспективності політики зволікання з розробкою і провадженням стратегічних рішень, що мають скласти основу довгострокової державної політики, яка окреслила б цілі та завдання, визначила напрям розвитку нашої держави.

Виокремлення антинаркотичної політики у спеціальний політико-правовий напрям боротьби зі злочинністю, пов'язаною з наркотиками, та з поширенням наркоманії не є штучним чи надуманим. Враховуючи надзвичайно високий ступінь суспільної небезпечності незаконного обігу наркотиків, проблема запобігання поширенню наркоманії потребує високої державної уваги.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій

Різноманітним проблемам, пов'язаним із протидією наркоманії, присвячені наукові праці І.В. Баклан, В.А. Бублейника, В.О.Глушкова, С.П.Дідківської, О. М. Джузі, О.В. Козаченка, О.М. Костенка, А. А. Музики, Д. Й. Никифорчука, К. Ю. Писаренка, Л. В. Раєцької, А. В. Савченка, М. П. Селіва-

нова, Є. В. Фесенка, М. С. Хруппи, тощо. Питанням державної політики приділено увагу у працях таких науковців як Т. Алексєєва, Т. Бауліна, І. Гайвоновича, М. Долішного, А. Соловійова, В.Тертички, П.А. Циганкова, О.Ф. Шаброва, О. Юлдашева та ін.

Виклад основного матеріалу

Найважливіша соціальна риса права полягає в його зв'язку з державною політикою, їх взаємодія проявляється на рівні як законодавчої, так і правозастосовчої діяльності. Стратегічну лінію і практичні напрями здійснення державної політики в галузі права називають юридичною (правовою) політикою. Термін «юридична політика» (чи «правова політика») знаходиться в ряду таких понять, як «економічна», «соціальна», «демографічна», «фінансова», «наукова політика» тощо. Всі вони характеризують основні напрями діяльності держави в тій чи іншій сфері суспільного буття. Відповідно під юридичною політикою розуміють ті принципи і цілі, котрі держава проводить у життя при створенні й застосуванні норм права, в діяльності юридичних установ, у формуванні і розвитку правосвідомості громадян [17, 213].

У найзагальнішому вигляді державну політику визначають як основні принципи, норми та діяльність зі здійснення державної влади. Зокрема, західний дослідник Л. Пал визначає державну політику як «напряму дію або утримання від неї, обрані державними органами для розв'язання певної чи сукупності взаємно пов'язаних проблем» [17, с. 22]. Інші західні дослідники Б. Гогвуд та Л. Ган зазначають, що державну політику необхідно відрізнити від щоденних рішень, які приймають державні органи [6, с. 34–35, 39]. По-перше, державна політика має більший масштаб, ніж рішення, вона (політика) є суттю послідовності рішень. По-друге, якщо рішення можуть виробляти самі організації, окремі агенти, то державна політика зазвичай передбачає взаємодію багатьох агентів і організацій та встановлення складних взаємозв'язків між ними. Дослідження державної політики передбачає простеження множинних зв'язків між багатьма індивідами, групами та організаці-

ями. І хоча накопичення рішень протягом певного часу може скласти певну мозаїку політики, майже завжди впровадження тієї чи тієї з них має цілеспрямований характер. Варто також зазначити: державна політика не завжди поширюється на все суспільство, вона часто регулює лише певні сфери, тобто передбачає вплив на визначену суспільну групу. Отже, державною називається вона передовсім завдяки своєму походженню. До речі, Л. Пал зауважує, що «законодавча влада не є нині єдиним джерелом державної політики», «майже кожен політику можна пов'язати з певним законодавчим актом, але справжній зміст політики часто визначається агентством із делегованими повноваженнями» [17, с. 23].

Якщо звернутися до політологічного словника, то поняття політики тлумачиться наступним чином: (від грец. *politika* – державні і суспільні справи) організаційна, регулятивна і контрольна сфера суспільства, в межах якої здійснюється соціальна діяльність, спрямована головним чином на досягнення, утримання й реалізацію влади індивідами й соціальними групами задля здійснення власних запитів і потреб» [18, с. 258]. З огляду на зазначене, простежується виокремлення політики як сфери суспільства, де діяльність спрямована на реалізацію власних інтересів.

Державна політика – це не завжди дії, це також і утримання від дії. Не в усіх, безперечно, випадках, не в усіх періодах історичного поступу й не в усіх сферах суспільного життя потрібне активне втручання держави. Інколи необхідною є продумана і часом небезболісна «робота над помилками». У тому числі й на основі ґрунтовних наукових досліджень, зокрема процедур моніторингу та оцінювання в тій чи іншій сфері суспільного життя. Тобто політика може складатися з переліку того, що не робиться, а не лише з того, що має бути зроблене [6, с. 37; 17, с. 27–28].

Р. Роуз розуміє під поняттям державної політики тривалу серію більш або менш відповідальних дій та їх узгодження з метою прийняття конкретного рішення [10, с. 4-5]. Уся увага у зазначеному визначенні спрямована словосполучення «прийняття конкрет-

ного рішення», тобто Р. Роуз підкреслює мету реалізації державної політики.

У підручнику «Державна політика і управління» за редакцією Л. Сморгунова ми знаходимо визначення державної політики як «політичного процесу управлінського впливу головним чином інститутів виконавчої влади держави на основні сфери суспільства, що спирається на безпосереднє застосування державних владних повноважень як під час розробки, так і під час здійснення стратегії і тактики регулювального та організаційного впливу на всі компоненти й аспекти функціонування та розвитку економіки, соціальної сфери й інших підсистем суспільства шляхом розміщення ресурсів, розподілу, перерозподілу суспільних благ та інших заходів» [7, с. 67]. Ще один учений Г. Атаманчук визначає державну політику як сукупність цілей та завдань, які практично реалізуються державою, і засобів, що використовуються при цьому [18 с. 57]. Тож, з огляду на це, можна дійти до висновку, що державну політику слід розглядати і як один із видів державно-управлінської діяльності.

В. Ребкало і В. Тертичка зазначають, що державна політика – це відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність/бездіяльність державних інституцій, здійснювана ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [9, с. 6]. У свою чергу, В. Тертичка основною ознакою державної політики вважає усвідомлене регулювання суспільних справ і колективних ресурсів за допомогою офіційних державних інститутів. Як багатовекторна система, вона відтворює динамічну єдність і взаємодію основних сфер суспільного життя. Тому під час формування державної політики вкрай важливо враховувати вплив на її зміст соціально-економічних та політичних чинників [20, с. 33]. У даному випадку можна простежити суб'єктів – відповідних інституцій, які спрямовують свою діяльність саме на забезпечення сталого розвитку життя суспільства, на вирішень питань, які перешкоджають такому розвитку.

Державна політика розробляється з урахуванням багатьох обставин та умов найвищими органами державної влади за участю

інших суб'єктів політики – партій, громадських організацій, університетів і дослідницьких центрів, впливових діячів бізнесу, культури і науки. А виходячи із суті державної політики, що визначається як цілеспрямована діяльність органів державної влади з розв'язання суспільних проблем, досягнення і реалізації суспільно значущих цілей розвитку суспільства чи його окремих сфер [10, с. 4], її всеосяжного характеру та визначального впливу на життя громадян, українське значення має наукове забезпечення цієї політики. Воно полягає у проведенні фундаментальних і прикладних досліджень, формуванні наукових центрів, дослідницьких груп, спеціальних фондів, що займаються вивченням актуальних суспільних проблем і виробленням рекомендацій для органів державної влади.

І Петренко визначає державну політику як діяльність органів державної влади з управління та керівництва суспільством на основі єдиних цілей, принципів і методів, яка передбачає розробку, законодавче закріплення та впровадження державних цільових програм у різних сферах суспільного життя з метою розв'язання нагальних проблем чи задоволення потреб суспільства. Вагоме місце в державній політиці належить структуруванню інтересів різних груп населення та пошуку компромісу між ними, адже остаточне рішення має максимально наближати суспільний гаразд [14].

Більш широко тлумачить поняття державної політики Бауліна Т. В. як діяльність соціальних суб'єктів і створених ними інститутів влади, яка виникла на перетині загальнодержавної політики й економічної стратегії з метою формування і використання інтелектуального потенціалу суспільства, фундаментальних і прикладних знань, конструкторських розробок та інформації, а також машинних засобів їх перетворення для досягнення національних економічних інтересів [2, с. 2-7].

В. Романов, О. Рудік, Т. Брус зазначають, що державна політика – це відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність уряду щодо певної проблеми, яка здійснюється ним безпосередньо чи опосередковано і впливає на життя суспіль-

ства [19, с. 14]. О. Валевський зазначає, що державна політика – це дії органів державної влади з вирішення проблем, які найоптимальніше сприяють реалізації інтересів суспільства [4, с. 9]. Зазначені визначення акцентують увагу на тому, що державна політика спрямована саме на вирішення конкретної проблеми задля суспільства.

Узагальнюючи розглянуті підходи до визначення державної політики, можна виділити трактування цього поняття:

- державна політика – це дії, що їх реалізує владний орган, який має законодавчі, політичні та фінансові повноваження це робити;

- державна політика – це реакція держави на реальні життєві потреби чи проблеми, тобто така політика намагається реагувати на конкретні потреби або проблеми суспільства чи суспільних груп, наприклад, громадян, недержавних організацій чи органів влади;

- державна політика зорієнтована на досягнення мети, тобто намагається досягти кількох визначених цілей у спробі розв'язати або розглянути певні проблеми чи потреби в конкретному суспільстві;

- державна політика – це курс дій, тобто не одне певне рішення, дія чи реакція, а ретельно розроблений підхід або стратегія;

- державна політика – це рішення щось робити або рішення нічого не робити, що означає: визначена політика може привести до дій у спробі розв'язати проблему або ж базуватися на переконанні, що проблему буде розв'язано в рамках поточної політики, тобто не привести до жодних дій;

- державна політика здійснюється одним або групою акторів, тобто політику може реалізовувати один представник влади чи владний орган або багато гравців;

- державна політика передбачає обґрунтування дій, тобто, як правило, містить пояснення логіки, на якій вона ґрунтується;

- державна політика – це рішення, що вже ухвалене, а не намір чи обіцянка [22, с. 5–6].

Наведені положення не є дефініціями поняття «державна політика», адже не дають цілісного уявлення про самий процес. Вони радше є її характеристиками, осно-

вними моментами, які допомагають зрозуміти суть державної політики, виокремивши її складники. Склавши їх до купи, ми зможемо отримати цілісну картину цього багатоаспектного явища.

Досить вдало характерні риси державної політики наводить В. Тертичка:

- державна політика є цілеспрямованою дією/бездіяльністю, а не випадковою, безсистемною поведінкою учасників процесу політики, яка розробляється для досягнення поставленої мети (хоча не завжди досягає задекларованого);

- політика охоплює не окремі абстрактні рішення, а цілеспрямовані напрями чи моделі дій / бездіяльності урядовців і включає в себе як розроблення політики, так і її впровадження;

- політику впроваджують у життя не тільки владні структури, а досить часто й приватні організації чи окремі особи;

- державна політика є відповіддю на суспільні вимоги чи вимоги дії / бездіяльності учасників процесу політики – законодавців, бюрократів, громадян, з урахуванням їхніх групових інтересів;

- політика – це дієвість / пасивність державницьких інституцій, а не їхні плани (голослива декларація), саме ця політика аналізується й оцінюється;

- державна політика може бути позитивною, коли певні проблеми вирішуються, й негативною, за умови дії / бездіяльності, недосягнення поставленої мети чи досягнення протилежного;

- державна політика базується на законі, тобто вона має бути легітимною;

- державна політика ґрунтується на монополії держави на законний примус чи насильство, тобто державні органи використовують певну шкалу інструментів для досягнення цілей політики;

- варто відрізнити просто рішення й політику: щоденні урядові рішення, продиктовані як політикою, так і обставинами, зводяться до проведення певної лінії політики, але водночас вони не є політикою [21, с. 54, 55].

Державну політику виділяють за різними сферами суспільних відносин. Російський дослідник В. Холопов зазначає, що

державна політика в певній сфері – це система взаємопов'язаних, послідовних управлінських впливів, які об'єднані єдиною метою, об'єктом і принципами діяльності [5, с. 77].

У галузі кримінального права завдання та цілі юридичної політики реалізуються при окресленні кола діянь, які визнаються злочинами (проблема криміналізації); при визначенні характеру й обсягу методів кримінально-правової боротьби зі злочинністю, передусім видів покарання і меж санкцій (проблема пеналізації); при визначенні шляхів підвищення ефективності впливу кримінально-правових заходів на правосвідомість населення (проблема правового виховання). Отже, політика в галузі боротьби зі злочинністю, реалізується як у правотворчості, так і в правозастосовчій діяльності і впливає на громадську думку [17, с. 215].

Для планування боротьби зі злочинністю важливе значення має визначення змісту державної політики. У літературі висловлено думку про те, що кримінальна політика реалізується у процесі здійснення як спеціальних заходів (криміналістичних, кримінально-правових, кримінально-процесуальних, виправно-трудова, кримінологічних), так і заходів загальносоціального характеру (економічних, ідеологічних, медичних тощо). Г. Атаманчук зазначає, що зміст державної політики – це не що інше, як оптимальний синтез об'єктивних тенденцій суспільного розвитку та суб'єктивних суджень людей про свої інтереси в ньому. В кожній державі політика формується під впливом багатьох обставин, є збігом певних чинників, буває доволі кон'юнктурною та персоналізованою. Сенс державної політики він зводить до модернізації матеріального та духовного виробництва й соціальних умов життя на базі науково-технічного прогресу, розвитку людини та взаємовигідного розподілу праці з іншими державами [18 с. 57–59].

Українські вчені по-різному визначають складові кримінальної політики. Так, Л. В. Багрій-Шахматов вважає, що «кримінальна політика, у свою чергу, має вектори, тобто наступного рівня напрями політики – це кримінально-судова політика і кримінально-виконавча політика» [3, с. 363]. На думку І. М. Даньшина, «кримінальна по-

літика становить систему, що складається з чотирьох елементів, які перебувають у функціональній залежності та взаємодії», а саме з кримінально-правової, кримінально-процесуальної, кримінально-виконавчої та кримінологічної політики [8, с. 358]. На нашу думку, остання позиція виглядає більш прийнятною.

Державна політика обов'язково зосереджує в собі, поряд з іншими, заходи протидії незаконному обігу наркотиків і поширенню наркоманії в Україні. Таке відгалуження (елемент, підсистему) державної політики в галузі боротьби зі злочинністю можна назвати антинаркотичною політикою або політикою у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. На нашу думку, антинаркотична політика – це комплекс заходів державного, громадського, релігійного, приватного та іншого характеру, спрямованих проти незаконного обігу наркотиків і поширення наркоманії в Україні, що охоплює програми боротьби з незаконними пропозиціями і (чи) попитом на наркотики, профілактику зловживання ними (в тому числі антинаркотичну пропаганду), формування правильної громадської думки щодо хворих на наркоманію, лікування і створення альтернативних систем медико-соціальної реабілітації наркологічних хворих та осіб, що допускають немедичне вживання наркотиків.

В. М. Кудрявцев зазначав, що ми повинні так само старанно і глибоко, як нині займаємося злочинністю, займатися й іншими негативними явищами, які поки що досліджуємо недостатньо. Так, алкоголізм і наркотизм вивчаються лише емпіричним шляхом і в основному в медичних установах, а як соціальною проблемою ними ніхто не займається [14, с. 79]. Ця думка, висловлена десятком років тому, залишається актуальною й нині. Дослідження соціальних проблем наркоманії могло б стати плідним у рамках антинаркотичної політики як галузі наукових знань.

Враховуючи проведений аналіз визначення державної політики взагалі, державна політика у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин – це заснована на чинних норма-

тивно-правових актах, узгоджена за цілями діяльність органів державної влади спрямована на протидію незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин з метою охорони інтересів громадян, суспільства і держави в цілому.

Вітчизняні юристи справедливо наголошують, що протягом радянського періоду в основі карної політики України (і колишнього СРСР у цілому) лежала насамперед хибна ідея посилення репресій як основи подолання соціальних протиріч, розв'язання соціальних проблем, включаючи злочинність.

Політика, як її визначає європейська конференція ВООЗ, – це згода, консенсус серед партнерів про те, які проблеми необхідно вирішити, і про те, яким способом або за допомогою яких стратегій це треба робити. Контроль над адиктивною поведінкою сьогодні виходить за рамки власне медичної проблематики. Політика в цій сфері перетворюється у самостійний напрям діяльності державних структур і органів місцевого самоврядування; у її реалізації усе більш помітну роль відіграють громадські організації. Вона реалізується на трьох рівнях: міжнародному, державному і регіональному. Вона може також реалізуватися на рівні громадськості, котра об'єднує свої зусилля не тільки в масштабі країни, але й у рамках транснаціональних установ, таких як Анонімні Алкоголіки й Анонімні Наркомани.

Політику стосовно наркотиків можна також умовно розділити на три типи:

- ліберальна;
- репресивна;
- рестриктивна (стримуюча) [14, с. 139].

Українська антинаркотична політика найбільш близька до рестриктивної.

Звичайно, особливе значення при реалізації державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин відіграють нормативно-правові акти. Українська антинаркотична політика реалізується у формі законодавчого регулювання суспільних відносин. Відмінною рисою подібного регулювання є те, що відповідні законодавчі норми розкидані по різних галузях права. Сюди входять різноманітні кодекси (кримінальний,

адміністративний і ін.) та інструкції, що регламентують широкий спектр діяльності, так чи інакше пов'язаної з адиктивними речовинами, а також комплексні програми, прийняті Верховною Радою України. На регіональному рівні антинаркотична політика реалізується у формі місцевих програм і заходів, до яких відноситься діяльність численних державних установ, а також недержавних та громадських організацій фондів, реабілітаційно-профілактичних центрів [14, с. 139]

Розпорядженням № 1808-р від 13 вересня 2010 року Кабінет Міністрів України схвалив «Концепцію реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011—2015 роки» (далі за текстом – Концепція), основною метою якої є визначення шляхів та пріоритетів державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, зміцнення здоров'я нації, а також зменшення негативних соціальних, економічних та інших наслідків, пов'язаних з уживанням наркотичних засобів та психотропних речовин [2]

У жовтні 2011 року законодавцями було внесено низку змін до кримінально-правових норм, що посилюють кримінальну відповідальність за незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, аналогів цих речовин або прекурсорів, зокрема, за легалізацію коштів, здобутих від їх незаконного обігу (ст. 306 Кримінального кодексу України), а також за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 ККУ) [12].

На міжнародному рівні антинаркотична політика визначається міжнародними угодами. Зараз у світовому співтоваристві йде процес уніфікації підходів до проблем поширення наркотичних засобів і попередження захворюваності наркоманією. Історично перші міжнародні ініціативи були розпочаті на початку ХХ ст., серед яких першим міжнародним форумом була «Шанхай-

ська опіумна комісія» (1909 р.), у роботі якої взяли участь 13 держав. З 1921 р. міжнародний контроль за наркотиками здійснювався в рамках Ліги Націй. У 1925 р. були прийняті Женевська угода про заборону виробництва, внутрішньої торгівлі і використання очищеного опіуму і Міжнародна конвенція з опіуму. У 1931 р. була прийнята Міжнародна конвенція з обмеження виробництва і регулювання розподілу наркотиків і Бангкокська угода. У 1936 р. у Женеві було укладено Міжнародну конвенцію про заборону незаконної торгівлі наркотичними речовинами. З 1946 р. міжнародний контроль за наркотиками здійснюється в рамках і під егідою ООН. Дотепер ООН розробила систему двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів, що регулюють різноманітні сторони протидії наркоманії, деякі з них підтримує Україна. Це, насамперед, Єдина Конвенція про наркотичні речовини 1961 р., Конвенція про психотропні речовини 1971 р. і Міжнародна Конвенція про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р.

Аналіз міжнародних документів дозволяє виділити два основних напрями української політики попередження поширення наркотиків і їхнього немедичного вживання.

1. Рішуча і жорстка боротьба з незаконним поширенням наркотиків, із їх нелегальним ринком. У цій частині Конвенції вважають за необхідне введення в національні законодавства численних складів злочинів, що передбачають відповідальність за операції з наркотиками. Сюди також можна віднести систематичне нарощування міжнародних зусиль з контролю над потоками наркотиків, розробку і впровадження різноманітних розвідувальних та охоронних систем на усіх видах транспорту, проведення пошукових, оперативних заходів тощо;

2. Гуманізація ставлення до осіб, які страждають наркоманією. Тут рекомендуються різноманітні види заміни кримінального покарання лікуванням, розробка і застосування реабілітаційних та профілактичних заходів. Проте цей напрям визначений як бажаний; тут державам надана свобода у прийнятті рішень.

Аналізуючи норми Концепції, слід навести основні завдання державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин:

- охорона інтересів громадян, суспільства і держави в цілому;

- налагодження контролю за виробництвом, розповсюдженням та споживанням наркотичних засобів та психотропних речовин;

- створення такої системи органів державної влади, яка б забезпечувала належну реалізацію політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин;

- підтримка належного рівня кадрового забезпечення таких органів шляхом забезпечення навчання, своєчасного підвищення кваліфікації та встановлення жорстких правил відбору;

- забезпечення організаційного та матеріального-технічного забезпечення органів державної влади, які реалізують державну політику у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин;

- розробка нормативно-правових актів у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, що відповідають основним вимогам не лише держави, а й суспільства і звичайного пересічного громадянина;

- оновлення і забезпечення втілення в життя заходів протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин;

- пропаганда здорового способу життя серед населення, а, в першу, чергу серед молоді;

- забезпечення точного і неухильного виконання громадянами та державними органами усіх без винятку приписів законодавчих актів;

- контроль за діяльністю органів державної влади, які здійснюють свою діяльність у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин;

- удосконалення форм співробітництва органів державної влади у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин як між

собою, так і з іншими органами державної влади;

- підтримка належного рівня міжнародного співробітництва у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин.

Висновки

Отже, під державною політикою слід розуміти політику, засновану на чинних нормативно-правових актах, узгоджену за цілями діяльність носіїв державної влади, яка спрямована на реалізацію функцій держави у всіх сферах суспільного розвитку з метою забезпечення інтересів суспільства.

Державну політику у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин слід розуміти як засновану на чинних нормативно-правових актах, узгоджену за цілями діяльність уповноважених органів державної влади, спрямовану на протидію незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин з метою охорони інтересів громадян, суспільства і держави в цілому.

Результативність державної політики багато в чому залежить як від того, якою мірою органи державного управління дотримуються основоположних адміністративних цінностей, притаманних демократичним устроєм (до них насамперед відносять надійність, прозорість, підзвітність, відповідальність, адаптивність, ефективність державних структур), так і від якості аналізу проблеми і розроблених альтернатив. Можливості державного апарату в об'єктивному та ефективному аналізі суспільних проблем і розробці якісних альтернатив, що їх покликана розв'язувати державна політика, багато в чому є обмеженими політичною кон'юнктурою, партійною належністю тих чи інших державних діячів, лобістським впливом тощо. Тому цілком логічним і виправданим є залучення широких кіл науковців та громадськості до процесу вироблення державної політики. Особливо це стосується використання наукового потенціалу вищих навчальних закладів і дослідних інститутів.

Державна політика потребує свого подальшого дослідження. Важливим є зосередження уваги на її експертно-аналітично-

му забезпеченні, розробленні методології її аналізу, виробленні механізму моніторингу її впровадження та критеріїв оцінки ефективності її реалізації.

Література

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. / Г. В. Атаманчук. – М. : Омега-Л, 2010. – 525 с.

2. Багрий-Шахматов Л. В. Об уголовной политике в Украине / Л. В. Багрий-Шахматов // Правова система України: теорія і практика. – К., 1993. – С.42-45.

3. Бауліна Т. В. Природа державної політики формування інтелектуального капіталу: погляд крізь призму структурно-інформаційного підходу / Т. В. Бауліна // Проблеми науки. – 2009. – № 2. – С. 33.

4. Валевський О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія / О. Л. Валевський. – К. : НІСД, 2001. – 242 с.

5. Герцензон А. А. Уголовное право й социология. / А. А. Герцензон — М., 1970.— 179 с.

6. Гогвуд Б. Аналіз політики для реального світу / Б. Гогвуд. – К. : Основи, 2004. – 396 с.

7. Государственная политика и управление / под ред. Л. В. Сморгунова. – М. : Российская политическая энциклопедия, 2006. – Ч.1. – 2006. – 384 с.

8. Даньшин І. М. Шляхи розвитку та вдосконалення законодавства про боротьбу з злочинністю / І. М. Даньшин // Концепція розвитку законодавства України. – К., 1996. – С. 358-359.

9. Державна політика: аналіз та впровадження в Україні. – К. : Українська академія державного управління, 2002. – 80 с.

10. Державна політика: аналіз та механізм її впровадження в Україні. – К. : Українська академія державного управління, 2000. – 232 с.

11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

12. Кудрявцев В. Н. Аналитические и прогностические функции криминологии / В. Н. Кудрявцев // Вопросы борьбы с пре-

АНОТАЦІЯ

Пропонується аналіз досліджень поняття державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, визначення її змісту та основних засад згідно з чинним вітчизняним законодавством. Дано визначення самому поняттю державної політики, виокремлено засоби, які впливають на її результативність. Окреслено складнощі в реалізації можливостей державного апарату й умови, за яких їх можна уникнути. Автор роботи перелічує питання, які можуть стати матеріалом для подальших досліджень.

SUMMARY

This article analyzes the means of state policy in the sphere of counterwork to the illicit trafficking of drug remedies and psychotropic substances, defines its content and main principles according to the effective domestic laws. The definition of state policy is given, there are distinguished means that influence its effectiveness. The author explains difficulties of the implementation of the state apparatus possibilities and the ways to avoid them. The problems that may become the material for future researches are described at the end.

ступністю. — 1988. — Вып. 47. — С. 79.

13. Максимова Н. Ю. Злочинність неповнолітніх: причини, наслідки та шляхи запобігання / Н.Ю. Максимова, Л.А. Мороз, Л. І. Мороз, С.І. Яковенко. — К. : КЮІ КНУВС, 2005. — 200 с.

14. Музика А. А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. / А. А. Музика — К. : Логос, 1998.— 324 с.

15. Пал Л. А. Аналіз державної політики / Л. А. Пал — К. : Основи, 1999. — 422 с.

16. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм / І. Петренко // Віче. — 2011. — №10. — С.21-23.

17. Політологічний енциклопедичний словник. — К. : Генеза, 1997. — 400 с

18. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних

речовин та прекурсорів на 2011—2015 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1808-р від 13 вересня 2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1808-2010-p>

19. Романов В. Вступ до аналізу державної політики. / В. Романов, О. Рудік, Т. Брус. — К. : Основи, 2000. — 243 с.

20. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / В. В. Тертичка. — К. : Основи, 2002. — 750 с.

21. Тертичка В. В. Державна політика : аналіз і впровадження в Україні : дис. ... д-ра наук з держ. упр. / Валерій Володимирович Тертичка. — К., 2004. — 457 с.

22. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн. — К. : К.І.С., 2003. — 120 с.